

KPO-05

21.02.2005
EI JULKINEN

EDUSKUNTA
SUURI VALIOKUNTA

Viite

UM:n kirjelmä eduskunnalle HELD2270-47 (10.10.2002)

Asia

Maailman kauppajärjestön palvelukauppaneuvottelujen ajankohtainen tilanne

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti eduskunnan suurelle valiokunnalle muistio, joka käsittelee Maailman kauppajärjestön (WTO) palvelukauppaneuvottelujen ajankohtaista tilannetta.

Osastopäällikkö

Antti Kuosmanen

LIITTEET Muistio

Asiasanat	133 Palvelut, GATS,WTO
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE,KTM,LVM,MMM,OM,OPM,SM,STM,TH,TM,TPK,VM,VNEUS,YM

Viite: WTO:n neuvottelukierros; palvelukauppaneuvottelut

MAAILMAN KAUPPAJÄRJESTÖN (WTO) PALVELUKAUPPANEUVOTTELUJEN AJANKOHTAINEN TILANNE

Maailman kauppajärjestön WTO:n neuvottelukierrokseen liittyvissä palvelukauppaneuvotteluissa on edetty vaiheeseen, jossa WTO-maiden on määrä tehdä parannetut markkinoillepääsyä koskevat tarjoukset. Määräaika tarjousten tekemiselle on toukokuuhu 2005.

Osana neuvotteluprosessia yhteisö on esittänyt WTO-partnereilleen tarkistettut palvelukaupan vapauttamista koskevat pyynnöt. Vuonna 2002 tehtyjen pyyntöjen tarkistamisella pyritään täsmentämään yhteisön tavoitteita ja varmistamaan niiden huomioiminen WTO-partnereiden parannetuissa tarjouksissa. Toisaalta tarkistetuilla pyynnöillä pyritään myös aktivoimaan neuvotteluja ja helpottamaan WTO-maiden osallistumista niihin.

Alkukeväästä komissio tulee esittämään ensimmäisen luonnoksen yhteisön parannetuksi tarjoukseksi. Tämän jälkeen jäsenmaat käsittelevät luonnosta kansallisesti ja esittävät kommenttinsa neuvostossa (työryhmätaso). Tarjous tulee kattamaan kaikki 25 EU-maata. Parannetusta tarjouksesta eduskuntaa informoidaan erikseen.

I. PALVELUKAUPPANEUVOTTELUJEN TAUSTAA JA AJANKOHTAINEN TILANNE

WTO:n puitteissa käytävät, kansainvälisen palvelukaupan sääntöjä ja vapauttamista koskevat **GATS (General Agreement on Trade in Services) -neuvottelut** ovat olleet käynnissä viisi vuotta. Neuvottelut aloitettiin tammikuussa 2000 ja ne yhdistettiin Dohan ministerikokouksen (9.-13.11.2001) päätökseen perustuvaan laajempaan kauppaneuvottelukierrokseen (DDA, Doha Development Agenda).

Dohan ministerikokouksen julistuksessa vahvistetun mukaisesti palvelukauppaneuvottelut käydään **pyyntö-tarjous -menettelyn** pohjalta. Alustavat pyynnöt koskien markkinoillepääsyn parantamista, rajoitusten poistamista tai selventämistä tuli esittää WTO-partnereille 30.6.2002 mennessä. Alustavat tarjoukset puolestaan 31.3.2003 mennessä.

EY toimitti alustavat pyyntönsä määräajan puitteissa 109 WTO-partnerille. Alustavan tarjouksensa EY toimitti hieman määräajan jälkeen. Yhteensä tarjouksia on tällä hetkellä pöydällä 51 (ml. EY:n tarjous, joka kattaa 15 vanhaa EU-maata sekä tarjoukset toukokuussa 2004 EU:hun liittyneiltä Puolalta, Tšekiltä, Slovakialta ja Sbvencialta).

Cancúnin ministerikokous (10.-14.9.2003) päättyi ilman, että olisi saatu neuvottelujen jatkamisen ja loppuun saattamisen kannalta tarpeellista ohjausta. Palvelukaupan osalta tavoitteena oli ainoastaan uusien määräaikojen asettaminen parannetuille tarjouksille ja sääntöneuvottelujen etenemisen tarkastelulle. Nämä tavoitteet saavutettiin 1.8.2004 sovitun ns. **heinäkuun paketin** myötä. Päätöksen mukaan parannetut tarjoukset tulee toimittaa toukokuuhun 2005 mennessä.

II. EU:N SISÄISESTÄ VALMISTELUSTA JA PÄÄTÖKSENTEOSTA

EU:n palvelukauppaa koskevien kantojen valmistelu on keskittynyt neuvoston 133-komitean alaiseen palvelutyöryhmään. Muodollisesti työryhmässä ei tehdä päätöksiä vaan kyse on perustamissopimuksen 133-artiklaan ja komissiolle annettuun neuvottelumandaattiin perustuvasta jäsenmaiden konsultoinnista.

Komission neuvotteluvaltuudet ja EU:n neuvottelutavoitteet käynnissä olevalla neuvottelukierroksella perustuvat yleisellä tasolla neuvoston 26.10.1999 ja tämän jälkeen hyväksyttyihin päätelmiin, joissa neuvosto myös varaa mahdollisuuden antaa komissiolle lisäohjeita eri neuvottelualueilla.

Palveluneuvottelujen lopullisesta tuloksesta päätetään ns. single undertaking -periaatteella osana WTO:n neuvottelukierroksen kaikki neuvottelualueet (esim. maatalous, teollisuustuotteet jne.) kattavaa kokonaispakettia. Käytännössä tämä merkitsee sitä, etteivät neuvottelutulokset millään alueella tule voimaan, ellei neuvotteluja päätetä kaikilla muillakin alueilla. Tämä lähestymistapa korostaa eri neuvottelualueiden välistä riippuvuutta ja sen tärkeyttä, että kaikissa aiheissa edistytään ja saavutetaan tuloksia. Vaikka lähestymistapa yhtäältä saattaa estää tai ainakin viivyttää jollain alueella aikaansaatuja tulosten hyödyntämistä, voidaan sen toisaalta katsoa varmistavan sitä, että erilaisista intresseistään huolimatta kaikki WTO-maat hyötyvät neuvottelukierroksista.

Myös EU:n sisäisesti lopullinen neuvottelutulos hyväksytään yhtenä kokonaisuutena siten, että päätös kattaa sekä yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan (esim. teollisuustuotteet) että jaettuun toimivaltaan (esim. palvelut osittain) kuuluvat neuvottelualueet. Siltä osin kun on kyse jaettuun toimivaltaan kuuluvista palveluista neuvottelutulos on yhteisössä tehtävän päätöksen lisäksi erikseen ratifioitava kansallisissa parlamenteissa. Uuden perustuslaillisen sopimuksen mukaan palvelukauppa kuuluisi yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, mikä merkitsisi mm. sitä, että neuvottelutulokset saatettaisiin voimaan yhteisöpäätöksellä.

III. EY:N MUILLE WTO:N JÄSENILLE ESITTÄMÄT TARKISTETUT PYYNNÖT

EY pyrkii edistämään palvelukauppaneuvotteluihin osallistumista ja tarjousten tasoa esittämällä WTO-partnereille alkuvuodesta 2005 **tarkistettua markkinoillepääsyä koskevat pyynnöt**. Pyyntöjen tarkistuksella pyritään täsmentämään yhteisön tavoitteita mm. tuomalla selvemmin esiin tärkeimmät kaupalliset ja taloudelliset intressimme (ml. PK-yritysten intressit ja suorat ulkomaiset sijoitukset). Tavoitteena on myös varmistaa intressiemme huomioiminen WTO-partnereiden tarjouksissa. Yhtä tärkeää on vaikuttaa toukokuuhun 2005 mennessä toimitettaviin parannettuihin tarjouksiin kuin edelleen odotettuihin alustaviin tarjouksiinkin. Neuvotteluja pyritään edistämään myös toimittamalla vähiten kehittyneille maille ja köyhimmille kehitysmailla (ns. kolmas maaryhmä) mallisidontalistat, joissa havainnollistetaan palvelukauppaa koskevien sitoumusten tekemistä eri sektoreilla.

Tarkistettua pyynnöt on vuoden 2002 tavoin jaoteltu kolmeen ryhmään maiden kehitystason mukaan. Ns. **ensimmäiseen ryhmään** kuuluu 37 OECD-, ASEAN-, Mercosur-, ja Persianlahden öljyntuottajavaltiota sekä keskeisimmät kehitysmaat. Pääsääntöisesti tälle ryhmälle ollaan esittämässä samat pyynnöt kuin aikaisemminkin. Johtuen positiivisesta kehityksestä kahdenvälisissä neuvotteluissa pyyntöjä ei toimiteta Chilelle ja Meksikolle. Ns. **toiseen ryhmään** kuuluu 22 ns. nousevaksi taloudeksi määriteltävää keskitulotason kehitysmaata. Tältä ryhmältä ollaan jättämässä pois joitakin v. 2002 pyynnöistä - erityisesti sellaiset, jotka esitetty lähinnä toivomuksina, ei varsinaisina pyyntöinä. Ns.

kolmanteen ryhmään kuuluu 50 vähiten kehittyntä maata ja köyhää kehitysmaata. Kolmannen ryhmän maille listataan tietyt sektorit, joista ainakin kahdella pyydetään tekemään sitoumuksia. Tämä lähestymistapa korostaa GATS-sopimuksen joustavuutta ja sitä, että kukin WTO-maa voi itse valita esimerkiksi kehityspoliittisia päämääriään ajatellen ne palvelut, joita koskevat sitoumukset ovat sille sopivia. Sitoumusten tekemisen tueksi tälle ryhmälle toimitetaan joillakin sektoreilla mallisidontalistat. Useilla sektoreilla ei ryhmälle kolme kuitenkaan esitetä lainkaan pyyntöjä. Tarkistettuja pyyntöjä ei toimiteta kaikille ryhmän maille. Kirgisian osalta tämä johtuu nykyisten sitoumustensa kattavuudesta; Malediivien osalta Aasian katastrofista; Burma/Myanmarin sekä Zimbabween osalta poliittisista syistä.

Myös kauppapolitiikan alan toimissa pyritään huomioimaan **Aasian katastrofi** ja sen vaikutukset alueen maihin. Palvelukaupan osalta katastrofista kärsineistä maista Malediiveille (ryhmä 3) ei toimiteta tarkistettua pyyntöä; Indonesian, Malesian, Thaimaan (ryhmä 1) ja Sri Lankan (ryhmä 2) osalta lykätään pyynnön toimittamista seuraavaan kahdenväliseen tapaamiseen (todennäköisesti helmikuu 2005); Intialle (ryhmä 1) pyyntö toimitetaan kuten muillekin WTO-kumppaneille.

Eri maaryhmien osalta tarkistetuissa pyynnöissä voidaan todeta tehtävän seuraavat sisällölliset muutokset (ks. lukuohje asiakirjan lopussa):

Ensimmäinen maaryhmä

Yleisten palvelukaupan rajoitusten osalta keskitytään niihin, jotka koskevat palveluntarjoajan oikeudellista muotoa, ulkomaalaisomistusosuutta tai merkitsevät tietyn palvelukaupan toimitusmuodon kokonaisvaltaista jättämistä sitoumusten ulkopuolelle. Lisäksi puututaan rajoituksiin, jotka koskevat kiinteän omaisuuden hankintaa tai merkitsevät syrjivää verotusta taikka yhteisön säännöksiä löyhemmin myönnettäviä valtiontukia. Erityisesti tavoitellaan rajoitusten täsmentämistä, myös siten että ne kohdistuvat vain tarpeellisiin palvelusektoreihin.

Palveluntarjoamiseen liittyvän henkilöiden maassaolon osalta (palvelukaupan toimitusmuoto 4) pyydetään sitoumuksia, jotka mahdollistavat projektiluontoisen palvelutarjonnan myös itsenäisille ammatinharjoittajille.

Muissa liike-elämän palveluissa jätetään pois valokuvaus-, paino- ja julkaisupalvelut.

Telekommunikaatiopalveluissa lisätty pyyntö tehdä sitoumuksia satelliittilähetyspalveluissa.

Ympäristöpalveluissa pyyntöjä selkiytetty ja rajoitetaan pyyntöä "muiden ympäristöpalveluiden" alla siten, että se kattaa vain ympäristövaikutusarvioinnit ja riskianalyysit. Rajat ylittävän palvelutarjonnan sekä ulkomailla tapahtuvan kulutuksen osalta keskitytään neuvontapalveluihin. Vesi- ja jätepalveluissa on eroteltu kohdemaahan sijoittautumista koskevat pyynnöt sen mukaan onko ko. maassa käytössä yksinoikeuksia. Pyyntöissä ei puututa käytössä olevaan järjestelmään mutta jos käytössä on yksinoikeuden myöntäminen kilpailun kautta, pyydetään vastaavaa oikeutta osallistua kilpailuun myös ulkomaisille toimijoille.

Toinen maaryhmä

Yleisten palvelukaupan rajoitusten osalta ks. yllä ensimmäisen maaryhmän osalta todettu.

Asiantuntijapalveluissa ei enää pyydetä miltään toisen maaryhmän maalta sitoumuksia verotuspalveluissa.

Muissa liike-elämän palveluissa jätetään pois toivomuksina esitetyt pyynnöt, jotka ovat maasta riippuen koskeneet kiinteistö-, vuokraus ja leasing-, tutkimus- ja kehitys-, kokous-, käännös- ja muita palveluja.

Telekommunikaatiopalveluissa ks. yllä ensimmäisen maaryhmän osalta todettu.

Jakelupalveluissa keskitytään tukku- ja vähittäiskauppaan ja tehdään pyynnot toimitusmuodoissa 3 ja 4. Jätetään pois pyynnot toimitusmuodoissa 1 ja 2.

Ympäristöpalveluissa ks. yllä ensimmäisen maaryhmän osalta todettu.

Matkailupalveluissa keskitytään hotelli-, matkanjärjestäjä- ja matkatoimistopalveluihin eli jätetään pois ravintola-, baari-, pitopalvelu- ja matkaopaspalvelut.

Kolmas maaryhmä

Yleisten palvelukaupan rajoitusten osalta ks. yllä ensimmäisen maaryhmän osalta todettu. Rajoituksia tarkasteltaessa kiinnitetään kuitenkin huomiota myös niiden kehitysmuotoihin vaikutuksiin. Näin ollen tietyt (lähinnä muut kuin edellä listatut) rajoitukset voivat olla alemman kehitystason ~~ma~~lle hyväksyttävämpiä kuin muille.

Palveluntarjoamiseen liittyvän henkilöiden maassaolon osalta jätetään pois yritysten sisäisiin henkilösiirtoihin liittyvä harjoittelija-kategoria.

Asiantuntijapalveluissa jätetään pois kolmannelle maaryhmälle aiemmin esitetyt rajoitetut pyynnot.

Muissa liike-elämän palveluissa jätetään pois kolmannelle maaryhmälle aiemmin esitetyt rajoitetut pyynnot.

Tietokonepalveluissa jätetään pois kolmannelle maaryhmälle aiemmin esitetyt pyynnot.

Telekommunikaatiopalveluissa toimitetaan mallisidontalista, jossa keskitytään data- ja mobiilipalveluihin.

Rakennuspalveluissa toimitetaan mallisidontalista.

Jakelupalveluissa jätetään pois kolmannelle maaryhmälle aiemmin esitetyt pyynnot (aikaisemmat pyynnot kahdelle maalle).

Ympäristöpalveluissa pyydetään sitoumuksia 1) vedenjakelu- ja jätevesipalveluissa tai kiinteän ja ongelmajätteen käsittelyssä; ja 2) ympäristönsuojelupalveluissa (ilma ja ilmasto) tai ympäristövaikutusarviointi- ja ympäristöriskianalyysipalveluissa. Pyynnöistä jätetään pois ennallistamis- ja puhdistuspalvelut. Toimitetaan mallisidontalista.

Rahoituspalveluissa pyydetään markkinoiden tosiasiallisen avoimuuden mukaisia sitoumuksia. Toimitetaan mallisidontalista.

Matkailupalveluissa jätetään pois kolmannelle maaryhmälle aiemmin esitetyt pyynnot.

Vapaa-ajan palveluissa jätetään pois kolmannelle maaryhmälle aiemmin esitetyt pyynnot (aikaisemmat pyynnot kolmelle maalle, koskivat uutistoimistopalveluja).

Kuljetuspalveluissa yleisesti keskitytään kohdemaahan sijoittautumiseen ja tavarakuljetukseen. Merikuljetuspalveluissa jätetään pois syöttöliikennettä ja tyhjien välineiden uudelleensijoittamista koskevat pyynnot ja siinä erityisesti on huomioitu kansainvälisten kuljetusten rajat ylittävä luonne.

IV. EY:N PARANNETTU TARJOUS

Eduskuntaa informoidaan erikseen parannetusta tarjouksesta, jonka valmistelu aloitetaan tarkistettujen pyyntöjen viimeistelyn ja WTO-kumppaneille toimittamisen jälkeen.

V. LUKUOHJE

Toimitusmuodot

Toimitusmuodolla (Mode) tarkoitetaan palvelun toimitustapaa. Toimitusmuotoja on neljä ja kaikki alla annetut esimerkit ovat palveluvientiä Suomesta (päinvastaisina ne olisivat palvelutuontia Suomeen):

- 1) palvelun toimittaminen rajan yli (esim. suomalaisen atk-konsultointiyrityksen Suomesta käsin toiseen kohtemaan tarjoama palvelu)
- 2) palvelun kuluttaminen ulkomailla (esim. ulkomaalainen tulee Suomeen osallistuakseen suomalaisen atk-konsultointiyrityksen järjestämään koulutukseen)
- 3) palvelun tarjoaminen kaupallisen läsnäolon kautta (esim. suomalainen atk-konsultointiyritys perustaa sivuliikkeen tai tytäryhtiön toiseen maahan)
- 4) palvelun tarjoamiseen liittyvä luonnollisen henkilön tilapäinen maassaolo (esim. yrityksen sisäinen siirto, jossa suomalaisen atk-konsultointiyrityksen asiantuntija siirtyy tilapäisesti toiseen maahan perustettuun tytäryhtiöön)